

๘

ตรัสรู้

ลัมมา ลัมพุทโธ แปลตามศัพท์ว่า ตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง โดยชอบ หรือนัยหนึ่งว่า ตรัสรู้เองโดยถูกต้อง หรือพูดให้สั้นก็ว่า รู้ถูกเอง เพื่อให้ใกล้เคียงภาษาสามัญที่ใช้กันว่า รู้ผิดรู้ถูก ได้แก่คำที่พูดติเตียนคนที่ทำอะไรผิดพลาดไปว่า เป็นคนไม่รู้ ถูกรู้ผิด ทำไปอย่างโง่ๆ ดังนี้ เป็นต้น

แต่แท้จริง “พุทโธ” คำนี้เมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปตามรูปศัพท์แล้ว มีความหมายลึกซึ้งมาก ต่างกันไกลกับคำว่า ชานะ หรือวิชานะ ซึ่งแปลว่ารู้แจ้งนั้น

ดังนั้น พุทโธจึงได้แปลกันว่า “ตรัสรู้” ไม่ใช่รู้เฉยๆ เดิมคำว่า “ตรัส” นำหน้า “รู้” ซึ่งสะกดให้สนใจว่า “รู้” กับ “ตรัสรู้” ๒ คำนี้ มีความหมายลึกซึ้งต่างกันแน

โดยมิสงสัย เมื่อระลึกถึงพระบาลีในธัมมจักกัปปวัตตนสูตรที่ว่า “จกฺขุ อฺอุปาธิ ฅาณํ อฺอุปาธิ ปญฺญา อฺอุปาธิ วิชฺชา

อุทปาติ อาโลโก ฯ”

จึงทำให้แลเห็นความว่า คุณวิเศษทั้ง ๕ อย่างดังบาลี
ขึ้นกล่าวนี จะเป็นความหมายแห่งคำว่า พุทฺโธ กล่าวคือ จกฺขุ
ฌาณํ ปญฺญา วิชฺชา อาโลโก ทั้ง ๕ อย่างนี้ประมวลเข้า
ด้วยกัน รวมเป็นคำแปลของคำว่า พุทฺโธ

หรือจะแปลให้สั้นเข้าอีก คำว่า พุทฺโธ ก็ยังต้องแปล
ว่า **ทั้งรู้ทั้งเห็น ไม่ใช่รู้เฉยๆ** อาศัยคำว่า จกฺขุ ฌาณํ ใน
บาลีที่ยกขึ้นกล่าวนั้นเป็นเครื่องประกอบ

ยิ่งกว่านั้นยังมีคำว่า ชานตา ปสฺสตาฯ ในมหาสติปัฏฐาน-
สูตรอยู่อีก ซึ่งเป็นเหตุสนับสนุนว่า ที่ว่าพระพุทฺธเจ้าตรัสรู้
นั้น ไม่ใช่รู้เฉยๆ เป็นทั้งรู้ทั้งเห็น

พระพุทฺธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ